

Bài 8

KHOAN DUNG

I – MỤC TIÊU BÀI HỌC

1. Giúp HS hiểu thế nào là khoan dung và thấy đó là một phẩm chất đạo đức cao đẹp ; hiểu ý nghĩa của lòng khoan dung trong cuộc sống và cách rèn luyện để trở thành người có lòng khoan dung.
2. Rèn cho HS quan tâm và tôn trọng mọi người, không mặc cảm, không định kiến hẹp hòi.
3. Rèn cho HS biết lắng nghe và hiểu người khác, biết chấp nhận và tha thứ, cư xử tế nhị với mọi người ; sống cởi mở thân ái, biết nhường nhịn.

II – NHỮNG ĐIỀU CẦN LƯU Ý

1. Về nội dung

Khi dạy phẩm chất khoan dung, GV cần lưu ý những điểm sau :

– Khoan dung có nghĩa là rộng lòng tha thứ. Nhưng nội dung của phẩm chất khoan dung trong thời đại hội nhập ngày nay không chỉ là như vậy, mà đã được mở rộng. Nội dung của khoan dung cần được khai thác khi dạy bài này là sự hiểu biết và tôn trọng lẫn nhau ; là sự chấp nhận người khác (cá tính, sở thích, thói quen, mọi sự khác biệt đa dạng...), ngay cả khi họ có lỗi lầm ; là thái độ công bằng và vô tư đối với người khác, chống lại mọi định kiến hẹp hòi gây chia rẽ giữa mọi người. Lòng khoan dung xuất phát từ sự hiểu biết và cảm thông, từ lòng yêu

thương, tin tưởng vào bản chất tốt đẹp của con người. Người có lòng khoan dung không đối xử nghiệt ngã, gay gắt và thô bạo mà luôn chân thành, cởi mở, thân ái với mọi người. Mặt khác, khoan dung cũng không có nghĩa là thoả hiệp vô nguyên tắc với các quan điểm sai trái và những người cố tình làm điều sai trái, tội lỗi. Khoan dung cũng không có nghĩa là nhẫn nhục chịu đựng.

– Khoan dung là một đức tính cao đẹp và có ý nghĩa to lớn vì nó giúp con người dễ dàng sống hoà nhập trong đời sống cộng đồng, nâng cao vai trò và uy tín cá nhân trong xã hội. Mặt khác, khoan dung còn góp phần quan trọng làm cho đời sống xã hội trở nên lành mạnh, tránh được những va vấp, bất đồng gây xung đột, căng thẳng có hại cho xã hội. Liên hợp quốc đã lấy năm 1995 là năm Quốc tế của lòng khoan dung trên cơ sở đề cao lòng khoan dung, coi đó là nhân tố cần thiết cho Hoà bình Thế giới, vì khoan dung là phương pháp để thiết lập và gìn giữ hoà bình, chống lại mọi hành vi bạo lực hoặc phân biệt đối xử với con người.

2. Về phương pháp

Khi dạy bài này, GV cần chú ý khai thác những kinh nghiệm đánh giá và kinh nghiệm ứng xử của HS về lòng khoan dung bằng cách cho các em kể lại những quan sát và trải nghiệm của bản thân ; nêu những tình huống để HS nhận xét, đánh giá ; dùng những bài tập trắc nghiệm, lựa chọn đúng sai ; giúp HS có điều kiện tập dượt thể hiện và bảo vệ lập trường, quan điểm của mình trước những hành vi thể hiện khoan dung hoặc không khoan dung ; tổ chức cho HS chơi sắm vai trong những tình huống đòi hỏi lòng khoan dung...

3. Tài liệu và phương tiện

- Tranh ảnh, băng hình, câu chuyện, tình huống về việc làm thể hiện lòng khoan dung hoặc thiếu khoan dung.
- Giấy khổ lớn, bút dạ, đồ dùng để chơi sắm vai.
- Phiếu học tập.
- Máy chiếu, đầu video (nếu có).

III – CÁC HOẠT ĐỘNG DẠY HỌC CHỦ YẾU

Hoạt động 1 : Giới thiệu bài.

- GV có thể kể một câu chuyện ngắn (hoặc tình huống) thể hiện lòng khoan dung.

– Hoặc GV nêu vấn đề : Trong cuộc sống và quan hệ hằng ngày, nhiều khi chỉ vì một việc nhỏ mà dẫn đến những hiểu lầm, đổ vỡ đáng tiếc, làm mất đi mối thiện cảm vốn có giữa con người. Nguyên nhân của điều đó là gì và làm thế nào để tránh được ?

Hoạt động 2 : Phân tích truyện đọc, giúp HS hiểu thế nào là khoan dung.

- HS đọc truyện *Hay tha lỗi cho em* (SGK).
- Thảo luận cả lớp theo các câu hỏi gợi ý (SGK).
- GV ghi nhận các ý kiến của HS, hướng dẫn các em rút ra ý chính của từng câu hỏi và kết luận (HS ghi vào vở) :

- + Không nên vội vàng, định kiến khi nhận xét người khác.
- + Cần biết chấp nhận và tha thứ cho người khác.

Hoạt động 3 : Thảo luận nhóm nhằm phát triển cách ứng xử thể hiện lòng khoan dung.

- GV chia HS thành nhiều nhóm, mỗi nhóm từ 6 đến 8 em và giao cho mỗi nhóm thảo luận một trong các câu hỏi sau :

- + Làm thế nào để hiểu và thông cảm với người khác nhiều hơn, nhất là bạn bè của mình ?
- + Làm thế nào để có thể hợp tác nhiều hơn với các bạn ở lớp, ở trường ?
- + Tại sao phải biết lắng nghe và biết chấp nhận ý kiến của người khác ?
- + Sự ganh ghét, định kiến, hẹp hòi, chấp nhặt và đối xử nghiệt ngã có hại như thế nào ?
- + Phải làm gì khi có sự hiểu lầm, bất hoà trong tập thể ?
- + Khi bạn có khuyết điểm, ta nên xử sự như thế nào ?
- Các nhóm thảo luận, ghi kết quả thảo luận ra giấy khổ lớn và lần lượt cử đại diện lên trình bày. Lớp nhận xét, bổ sung.
- GV hướng dẫn HS khái quát các ý chính và kết luận (HS ghi vào vở) :
- + Cần phải biết lắng nghe và hiểu người khác.
- + Trước khuyết điểm của người khác, tùy mức độ, có thể tha thứ (lỗi nhỏ, không cố ý) hoặc nhắc nhở, khuyên nhủ, thuyết phục.

Hoạt động 4 : Rút ra bài học và liên hệ.

- HS đọc mục *Nội dung bài học* trong SGK.

- GV hướng dẫn HS tóm tắt các ý chính và ghi nhớ.
- Hướng dẫn HS đọc và giải thích câu tục ngữ, danh ngôn. (Câu tục ngữ ý nói : Cần biết tha thứ khi người khác đã hối hận).
- Yêu cầu HS tự liên hệ bản thân và tập thể lớp, nêu những biểu hiện tốt hoặc chưa tốt liên quan đến tính khoan dung trong cuộc sống hàng ngày của các em, tìm nguyên nhân, tuyên dương hoặc phê phán những biểu hiện ấy.

Hoạt động 5 : HS làm bài tập cá nhân.

- GV phát phiếu học tập cá nhân cho HS :
- Em đồng ý hoặc không đồng ý với ý kiến nào sau đây ? Đánh dấu (x) vào ô tương ứng và giải thích lí do.

	Đồng ý	Không đồng ý
(1) Nên tha thứ cho lỗi nhỏ của bạn ;	☐	☐
(2) Khoan dung là nhu nhược ;	☐	☐
(3) Cần biết lắng nghe ý kiến của người khác ;	☐	☐
(4) Không nên bỏ qua mọi lỗi lầm của bạn ;	☐	☐
(5) Khoan dung là cách đối xử khôn ngoan và đúng đắn ;	☐	☐
(6) Không nên chấp nhận tất cả mọi ý kiến, quan điểm của người khác ;	☐	☐
(7) Khoan dung là không công bằng.	☐	☐

- HS làm bài tập cá nhân.
- GV yêu cầu 1 – 2 HS trình bày bài làm trước lớp.
- Lớp nhận xét, bổ sung ý kiến.
- Hướng dẫn HS rút ra đáp án đúng : Các câu (1), (3), (4), (5), (6).
- Yêu cầu HS học bài và làm các bài tập trong SGK.

Gợi ý một số hoạt động khác

- a) GV trình bày tranh ảnh, tình huống, câu chuyện hoặc cho HS xem bảng hình về những trường hợp thể hiện lòng khoan dung. Sau đó yêu cầu HS tiếp tục kể

những trường hợp khác thể hiện lòng khoan dung ở những mức độ, khía cạnh khác nhau. Cuối cùng, GV đặt câu hỏi : Qua những trường hợp thể hiện lòng khoan dung, em hãy cho biết đặc điểm của lòng khoan dung là gì ? GV ghi các ý kiến của HS lên bảng, sau đó hướng dẫn HS lựa chọn những ý kiến đúng.

b) GV có thể tổ chức cho các nhóm HS vẽ tranh hoặc cắt dán lên giấy khổ lớn, sáng tác thơ... về những việc làm thể hiện lòng khoan dung và những việc làm thiếu khoan dung. Các em có thể ghi những suy nghĩ, tình cảm của mình về việc làm đó. Các bức tranh được treo lên tường xung quanh lớp để cả lớp quan sát.

c) HS chơi sắm vai trong những tình huống khi mối bất hoà xuất hiện và thể hiện cách ứng xử.

Chia HS thành các nhóm nhỏ và yêu cầu các em tự xây dựng những tình huống làm này sinh mối bất hoà, nêu một ví dụ : Lâm ngồi bàn trước hay rung đùi và tựa lưng vào bàn của Sơn, Sơn bức mình lấy mực bôi vào mép bàn. Áo trắng của Lâm vấy mực...

GV yêu cầu HS xây dựng kịch bản, phân vai và thảo luận cách thể hiện vai diễn.

Các nhóm lần lượt lên sắm vai, lớp nhận xét, bổ sung.

IV – TƯ LIỆU THAM KHẢO

Tục ngữ

- Một điếu nhịn chín điếu lành.
- Những người đức hạnh thuận hoà,
Đi đâu cũng được người ta tôn sùng.